

בענין האהבה דפמ"ג מד' מו' נ' נא' (בי' תניא). אמרו (אבות ג' יז'). ומהארץ – כנגד כולן (חגיגה יג'). אעפ"כ נקרא (נקראת ?). רק שהיא השער והפתח (להעיר משבת לא. ושם וזח"א ז'). ירא בשת (ח"ו. וכן מוכרח ת"ז ז'). אבל בהגהת פ"מ בפמ"א ובהערה לתקון חצות מ"ו). עליו אמרו (אבות ג' יז'). היא כ"ח מ"ה (לעיל פי"ח). והחכמה גו' (איוב כח' יב'). ואיזהו – הנולד (תמיד לב. "ול' נולד ע"פ תורה עי' במס' נדרים פ"ג [ל:]: דמשמע עתיד מכבר. עי' בתויו"ט שם. צ"צ").

פרק מג והנה על יראה תתאה זו שהיא לקיום מצותיו ית' בבחי' סור מרע ועשה טוב אמרו אם אין יראה אין חכמה ויש בה בחי' קטנות ובחי' גדלות דהיינו כשנמשכת בחי' יראה זו מההתבוננות בגדולת ה' דאיהו ממלא כל עלמין ומהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה וכו' ובין רקיע לרקיע כו' רגלי החיות כנגד כולן וכו' וכן השתלשלות כל העולמות למעלה מעלה עד רום המעלות אעפ"כ נקרא יראה זו יראה חיצונית ותתאה מאחר שנמשכת מהעולמות שהם לבושים של המלך הקב"ה אשר מסתתר ומתעלם ומתלבש בהם להחיותם ולקיימם להיות יש מאין וכו' רק שהיא השער והפתח לקיום התורה והמצוה. אך היראה עילאה ירא בשת ויראה פנימית שהיא נמשכת מפנימית האלהות שבתוך העולמות עליה אמרו אם אין חכמה אין יראה דחכמה היא כ"ח מ"ה והחכמה מאין תמצא ואיזהו חכם הרואה את הנולד פי' שרואה כל דבר איך נולד ונתתה מאין ע"פ תורה עי' במס' נדרים פ"ג [ל:]: דמשמע עתיד מכבר. עי' בתויו"ט שם. צ"צ").

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים	לקוטי פירושים
בענין האהבה דפמ"ג מד' מו' נ' נא' – עיין ביאור תניא. אמרו: אבות פ"ג מי"ז.	יראה תתאה . . יש בה בחי' קטנות ובחי' גדלות דהיינו כשנמשכת . . מההתבוננות בגדולת ה' כו': יראה הבאה מההתבוננות בגדולת ה' היא בחי' גדלות דיראה תתאה, ולא יראה עילאה. ומבואר הענין היטב בקונטרס העבודה פ"ג.
רק שהיא השער והפתח: להעיר משבת לא, א ושם, וזח"א ז, ב. ירא בשת: "בשת" – חסר וא"ו. וכן מוכרח בתיקוני זהר תיקון ז'. אבל לעיל בהגהת פ"מ, בפמ"א, ובסידור (עם דא"ח) הערה לתקון חצות ⁵ – "בושת" מלא וא"ו ⁶ .	אגרות קודש זי"א ע' קכג)
עליו אמרו: אבות פ"ג מי"ז.	
היא כ"ח מ"ה: לעיל פי"ח.	
והחכמה גו': איוב כח' יב'.	
ואיזהו – הנולד: תמיד לב, א. "ול' נולד ע"פ תורה עי' במס' נדרים פ"ג [ל, ב] דמשמע עתיד מכבר. עי' בתויו"ט שם. הגהת הצ"צ".	

1) בביאור תניא (ע' קטו) הובא "קיצור הענין מש"נ בד"ה ואשה אחת של הרה"ק ר' הלל נ"ע* מה שנוגע לתניא פמ"ג ומ"ד ומ"ו ונ"א*** – ביאור פרטי הדרגות בענין האהבה, והביאור במשמעות הדברים בתניא שאהבה כרשפי אש (שבפרק נ') היא למעלה מכל הדרגות באהבה, גם מבחי' אהבה בתענוגים (שבפרקים מ"ג מ"ד מ"ו) – כיון שבבחי' אהבה בתענוגים גופא יש ב' דרגות, עיי"ש בארוכה. – וראה הערת רבינו ב"שיעורים בספר התניא" ריש פרק נ (ע' 684). ראה גם "הערות ותיקונים בדא"פ": "בדפוס הא': נקר', בדפוס השני: נק'. ונ"ל דצ"ל נקראת". 3) בשבת שם (ובפרש"י): "כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו (אם ירא שמים הוא נעשה חרד לשמור ולעשות, ואם לא אינו חש לתורתו), בהי עייל" (באיזה פתח נכנס לפתוח את הפנימיים). ובהר שם: "ראשית חכמה יראת ה' . . זה השער לה' . . מלכא עלאה . . לסוף כל תרעין עבד תרעא חד . . אמר כל מאן דבעי למיעל לגבאי תרעא דא יהא קדמאה לגבאי מאן דיעול בהאי תרעא יעול, אוף הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה יראת ה' איהי". 4) ושם (כד, א): "בראשית יר"א בש"ת". 5) קנא, סע"ג ואילך. 6) ראה גם "הערות ותיקונים בדא"פ": "חסר וא"ו, ע"פ ת"ז (ת"ז. כח'). ובכ"מ – מלא וא"ו (לעיל פ"מ, מא ועוד)". 7) נדפסה ב"קיצורים והערות לספר התניא" ע' לח.

* ראה פלח הרמון וירא נח, א ואילך.
** צ"ע הכוונה בהציון לפ' נ"א.

לקוטי אמרים

כמ"ש וברוח (תילים לג' ו'). השוה"א וכל צבאם (ע"ד ברא' ב' א'). כביטול אור וזיו כו' (עיג"כ שהיחיה"א פ"ג). וזש"ה (איוב כח' כח'. הובא שבת לא: הנ"ל. בשם אד' כמ"ש במ"ש שם). אה"ר ואה"ע (יעויין תו"א חכלילי וביאורו ובאוה"ת. חנוך קטן. אגה"ק סי"ח). אה"ר היא אהב"ת (יש ב' בחי' אה"ר דפי"ט וכאן שהיא אהב"ת. תו"א חכלילי). אהב"ת (נזכר פ"ט וש"נ). שלהבת העולה מאלי' (ע"ד שבת כא:). מרז"ל (קדושין ב: בש"ס על אשה בע"י אחר אשה. לעיין בד"ס).

ליש בדבר ה' ורוח פיו ית' כמ"ש וברוח פיו כל צבאם ואי לזאת הרי השמים והארץ וכל צבאם בטלים במציאות ממש בדבר ה' ורוח פיו וכלא ממש חשיבי ואין ואפס ממש כביטול אור וזיו השמש בגוף השמש עצמה ואל יוציא אדם עצמו מהכלל שגם גופו ונפשו ורוחו ונשמתו בטלים במציאות בדבר ה' ודבורו ית' מיוחד במחשבתו כו' וכנ"ל [פ' כ' וכ"א] באריכות בד"מ מנפש האדם שדבור אחד מדבורו ומחשבתו כלא [סכ] ממש כו' וזש"ה הן יראת ה' היא חכמה. אך אי אפשר להשיג ליראה וחכמה זו אלא בקיום התורה והמצות ע"י יראה תתאה החיצונית וז"ש אם אין יראה אין חכמה. והנה באהבה יש ג"כ שתי מדרגות אהבה רבה ואהבת עולם. אהבה רבה היא אהבה בתענוגי' והיא שלהבת העולה מאליה ובאה מלמעלה בבחי' מתנה למי שהוא שלם ביראה כנודע על מאמר רז"ל דרכו של איש לחזור אחר אשה שאהבה נקראת איש (ע"ד שבת כא:). מרז"ל (קדושין ב: בש"ס על אשה בע"י אחר אשה. לעיין בד"ס).

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

כמ"ש וברוח: תילים לג' ו'.
השמים והארץ וכל צבאם: ע"ד בראשית ב' א'.
כביטול אור וזיו כו': עיין ג"כ שער היחוד והאמונה פ"ג.
וזש"ה: איוב כח' כח'. הובא בשבת לא, ב הנ"ל.
ובקרא הוא בשם אד', כמ"ש במנחת שי שם.
אהבה רבה ואהבת עולם: יעויין תו"א ויחי ד"ה חכלילי וביאורו ובאוה"ת. חנוך קטן. אגה"ק סי"ח.
אהבה רבה היא אהבה בתענוגי': יש ב' בחי'

אהבה רבה: אהבה רבה דפי"ט שהיא למטה מאהבה בתענוגים, ואהבה רבה דכאן שהיא אהבה בתענוגים. תו"א ויחי ד"ה חכלילי.
אהבה בתענוגי': נזכר לעיל פ"ט וש"נ.
שלהבת העולה מאלי': ע"ד שבת כא, א ("שתהא שלהבת עולה מאלי").
מאמר רז"ל: קדושין ב, ב. בש"ס - "על אשה", ובעין יעקב - "אחר אשה". לעיין בדקדוקי סופרים.
כמ"ש: תילים צח' ג'.

8) ושם: "בכמה ספרים כ"י מצאתי שבתחלה נכתב בשם ההוי' ואח"כ הגיהו בשם של אדנות. וכן כתוב בספר היכל ה' דף ע"ב השם הזה כתוב באל"ף דל"ת וכן מצאתי בספרים מדויקים". (9) בתו"א שם (מז, א ואילך): "יש ב' אהבות אה"ע ואה"ר. . אה"ע היא האהבה שנלקחה מהעולמות דהיינו מחמת התבוננות איך שהוא ית' מחדש בטובו כו' ומהוה מאין ליש מבחי' מל' ית' . . אבל אה"ר היא בשרש הנפש במקור חוצבה כי חלק הוי' ממש עמו, ואני הוי' לא שניתתי כתיב, שהוא ית' למעלה מגדר עלמין ואין ערוך אליו ית' כלל וכו'". בהביאור (שם, ד ואילך): "אה"ר היא האהבה הבאה מלמעלה אשר מאלי' וממילא נפשו בוערת כתנור אש, ואה"ע היא האהבה הבאה ע"י ההתבוננות. . שם ב"ן נק' אה"ע. . שבאה ע"י סיבה מבחי' העולם, וכמו"כ למעלה הבירור נצוצות דשם ב"ן שמברר בבי"ע נק' אה"ע מפני שמבחי' עולם נברר להיות אלקות כו'. משא"כ שם מ"ה נק' אה"ר, להיות ששם מ"ה הוא בחי' אלקות בעצם. . וה"ז כדוגמת האה"ר. . אשר מאלי' מתלהט וכו'" (ומבואר שם שלמעלה משניהם היא

אהבה בתענוגים, שהו"ע שם ע"ב). באוה"ת (ויחי שסה, ב ואילך) - לשון התו"א עם הגהות. שם שעב, א ואילך - קיצור מד"ה חכלילי עינים עם ביאורים (ומציין עוד דרושים בענין זה). בחינוך קטן: "יש שני מיני אהבת ה', האחת היא כלות הנפש בטבעה אל בוראה. . תתלהב ותתלהט בשלהבת העולה מאלי' ותגל ותשמח בה' עושה ותתענג על ה' תענוג נפלא. . והשנית. . כשיתבונן היטב בעומקא דלבא בדברים המעוררים את האהבה לה' וכו'". ובאגה"ק שם: "ב' מיני אהבות הן, הא' אהבה בתענוגים. . אהבה רבה זו [אהבה בתענוגים] נופלת לאדם מאלי' מלמעלה. . אחר שנתייגע ביראת הרוממות. . והשנית היא אהבה ותאוה שהנפש מתאוה ואוהבת וחפציה לדבקה בה'. . וקרבת אלקים טוב לה מאד. . שהשכל יחשב ויתבונן תמיד. . איך שהוא חיי החיים בכלל וחיי נשמתו בפרט וע"כ יסוּף ויתאוה להיות דבוק בו וקרוב אליו וכו'". (10) מז, ג. (11) ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות - לעיל ע' עט. (12) בדקדוקי סופרים - ליתא.

לקוטי אמרים

סב

מ"מ הגהות
והערות קצרות
רפט

וזכר כמ"ש זכר חסדו ואשה יראת ה' כנודע ובלי קדימת היראה או אפשר להגיע לאהבה רבה זו כי אהבה זו היא מבחי' אצילות דלית תמן קיצוץ ופירוד ח"ו אך אהבת עולם היא הבאה מהתבונה ודעת בגדולת ה' א"ס ב"ה הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא ממש חשיב וכביטול דבור אחד בנפש המשכל' בעודו במחשבתה או בחמדת הלב כנ"ל אשר ע"י התבוננו' זו ממילא תתפשט מדת האהבה שבנפש מלבושיה דהיינו שלא תתלבש בשום דבר הנאה ותענוג גשמי או רוחני לאהבה אותו ולא להפוך כלל שום דבר בעולם בלתי ה' לבדו מקור החיים של כל התענוגים שכולם במיילים במציאות וכלא ממש קמיה חשיבי ואין ערוך ודמיון כלל ביניהם ח"ו כמו שאין ערוך לאין ואפס המוחלט לגבי חיים נצחיים וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא הפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וגו' וכמ"ש לקמן וגם מי שאין מדת אהבה שבנפשו מלובשת כלל בשום תענוג גשמי או רוחני יכול להלהיב נפשו כרשפי אש ושלחבת עזה ולהב העולה השמימה ע"י התבוננו' הנ"ל כמ"ש לקמן והנה בחי' אהבה זו פעמים שקודמת ליראה כפי בחי' הדעת המולידה כנודע ושהדעת כולל חסדים וגבורות שהם אהבה ויראה ופעמים שהחסדים קודמים לירד ולהתגלות] ולכן אפשר לרשע ובעל עבירות שיעשה תשובה מאהבה הנולדה בלבו בזכרו את ה' אלהיו ומ"מ היראה ג"כ כלולה בה ממילא רק שהיא בבחי' קמנות והעלם דהיינו יראת חשא למרוד בו ח"ו והאהבה היא בהתגלות לבו ומוחו אך זהו דרך מקרה והוראת שעה בהשגחה פרטית מאת ה' לצורך שעה כמעשה דר"א בן דורדייא. אבל סדר העבודה הקבועה ותלויה

124

מ"מ. הגהות והערות קצרות - עם פענוחים
ואשה יראת ה': משלי לא' ל'.
כנודע:
דלית תמן קיצוץ ופירוד:
כנ"ל: פכ"א.
וכמ"ש: תילים עג' כה'-כו'.
וכמ"ש לקמן: עי' פמ"ח - הגהת הצ"צ.
ולהב העולה השמימה: ע"ד שופטים יג' כ'
("בעלות הלהב . . השמימה").
כמ"ש לקמן:
המולידה כנודע:
הוראת שעה: לשון הש"ס - לדוגמא - יומא

סט, ב.

כמעשה דר"א בן דורדייא: ע"ז יז, א.

לקוטי פירושים

כמעשה דר"א בן דורדייא: וראה ג"כ מכתב
מו"ח אדמו"ר בזה - ובפרטיות במדרי' האהבה -
הנדפס בסוף קונטרס העבודה - דכוונת אדה"ז כאן
להאבה דראב"ד. ולכן לא יוקשה מפשטות הסיפור
דראב"ד שענינו תשובה - דהא והא צריכים להיות.
וענין התשובה שזוה מבורר מאדה"ז בס' תקס"ב:
ומובן ג"כ דיצאה נפשו בככ"ו - דאין שייך זה
באהבת עולם; אלא שזה בא מצד התשובה.

(שיעורים בספר התניא ע' 591 הערה 20)

(1) ולא"ז - גם באגרות קודש שלו ח"ב ע' שי ואילך. (2) ע' ז.

ג.

לקוטי אמרים

כידוע לי"ח (פרע"ח ש' הק"ש פכ"ה).
בענינא דפרקין עיין
הערה לתקון חצות.

בבחירת האדם צריך להקדים תחלה קיום התורה
והמצות ע"י יראה תתאה בבחי' קטנות עכ"פ בסור
מרע ועשה טוב להאיר נפשו האלהית באור התורה
ומצותיה ואח"כ יאיר עליה אור האהבה וכי ואהבת
בגימטריא ב"פ אור כידוע לי"ח:]

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

כידוע לי"ח: פרע"ח שער הק"ש פכ"ה ¹³.

בענינא דפרקין עיין סידור (עם דא"ח) הערה לתקון חצות ¹⁴.

לקוטי פירושים

ואהבת בגימטריא ב"פ אור:

שער הכוונות כוונת ק"ש. פע"ח שער

הק"ש פכ"ג וכ"ה. סי' האריז"ל

במקומו.

(לקוטי ביאורים בספר התניא ע' ערה)

13) ראה גם הנסמך ב"לקוטי פירושים" כאן. 14) קנא, סע"ג ואילך
– "והוא תוספת ביאור למ"ש בלק"א פ' מ"ג ע"פ מה ששמעתי ממורי
ע"ה בענין יראה פנימ' וחיצוני' וכו", עיי"ש בארוכה.